

Előszó

Jogállamot csak következetes jogalkalmazással lehet építeni. Sajnos Magyarországon a jogalkalmazás számos kívánnivalót hagy maga után, sokszor jogegyenlőségi elveket sértve, sokszor hatóságok, államigazgatási szervek által elkövetett súlyos jogszabálysértések megvalósításával a „jóhiszemű” eljárás megfoghatatlansága mögé bújva.

Az adatvédelmi törvény széleskörű felhatalmazást ad a közérdekű adatok megismerésére, de szinte minden hatóságnál perelni kell a jog megszerzéséért. A közigazgatási eljárásokról szóló törvény (más jogszabályokkal és jogegységi döntésekkel megerősítve, azokkal együtt alkalmazva) széleskörű lehetőséget ad az ügyfél jogállás megszerzésére, és az ügyfél jogok alkalmazására, de ezek alkalmazását számos esetben az eljáró hatóságok akadályozzák, korlátozzák.

Hazánkban a rendszerváltás demokratikus átalakulásokat hozott, de demokráciánk minden létező gyermekbetegsége a mai napig tart. A politikai döntéshozás szinte egy központosított hatalmú rendszerre emlékeztet két nagy párttal, amelyek a képviseleti demokráciát sajátos módon értelmezve lehetetlenítik el a részvételi demokrácia megvalósulásának lehetőségét. A politikai hatalom jelentősen összefonódott a gazdasági hatalommal, és az ország vezetői a legnagyobb gazdasági erővel rendelkező cégekkel vannak szoros kapcsolatban, ami rányomja a bélyegét mind a jogszabályalkotásra, mind a jogalkalmazásra.

A részvételi demokrácia alapját a társadalmi részvétel erősödése képezhetné, és a szervezett, erős civil társadalom. Hazánkban a részvételi demokráciát igénylő civil szervezetek emiatt élnének az adatok megismerésének a jogával, emiatt jelentkeznének be ügyfélként eljárásokba, de erőforrásaik többségében már az első hatósági szinteken lekötésre kerülnek az akadályoztatások által.

Ez a folyamat különösen érvényes a környezet- és természetvédelmi civil szervezetekre, amelyek a civil szektorhoz képest viszonyítottan erős szerveztségük révén gyorsan tanultak egymástól, gyorsan ismerték fel a jogalkalmazás lehetőségeit, és számos szervezet a csővégi megszokott természetvédelmi és környezetvédelmi eljárások mellett elkezdte alkalmazni a megelőzés politikáját, hogy egy-egy természeti érték védelme érdekében beruházásokat és potenciális veszélyt jelentő tevékenységeket próbáljon megakadályozni.

Sajnos azonban évekre elhúzódó eljárásokban kell vitázni arról, hogy közérdekű adatok megismerhetők-e, a természetvédelmi hatóságoknak kötelessége-e a természetvédelmi érdekek képviselete, közben a természetre veszélyt jelentő káros beruházások sokszor teljességgel megvalósulnak. A bíróságok, akik következetesen al-

kalmaznak polgári jogi alapelveket, nem hajlandók elfogadni egyetlen környezetjogi alapelvet sem, így a megelőzés vagy elővigyázatosság elvének megvalósítása a bírói joggyakorlatban szinte lehetetlenné válik.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület a 2005-ös évtől kezdődően, – amikor a szaktárca a „barátságos természetvédelem” programjával előrevetítette, hogy még inkább konfliktusmentes szakmai tevékenységekbe kezd, – arra az elhatározásra jutott, hogy következetes jogalkalmazással is megpróbálja a természetvédelem érdekeit szolgálni. Ezzel egyidőben kezdődött el a jogszabályalkotás jóvoltából a Natura 2000-es területek megismerése is a társadalomban, és kezdtek visszhangot kapni a kijelölésekkel kapcsolatos anomáliák.

Ennek okán a Nimfea, némileg jobban bízva az európai jogalkalmazás következetességében mint a hazai, elsősorban Natura 2000-es területekre és fajokra koncentrált természetvédelmi tevékenységét.

Félreértés ne essék, a hazai természetvédelmi szabályozás lényegesen erősebb, jobb a Natura 2000-es szabályozásnál, csak épp a végrehajtására tett törekvések komolytalanok sokszor, és a szubjektív jogszabályértelmezés és következtelen eljárások tapasztalhatók a részéről. Ennek okán az Unió irányelveiben megfogalmazott joganyagot a hazai természetvédelmi joganyaggal közösen alkalmazva próbálta meg képviselni a szervezet a természetvédelmi értékek érdekeit.

Lényegesen könnyebb lenne a hazai természetvédelmi törvény alapján megvalósítanunk a természet védelmével kapcsolatos szakmapolitikai célkitűzéseket, csak épp a kudarc esetén kevés lehetőségünk marad, míg a Natura 2000-es szabályok alkalmazásának hiánya esetén „legalább” az Európai Unióra számíthatunk, hogy szankcionálással elérja azt, hogy hazánk is komolyan vegye a természetvédelem ügyét és nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeit.

Ezen ügyekben sajátos tapasztalatokra tettünk szert a hazai jogalkalmazás és természetvédelem jogi hatékonyságának témaköréből, amelyet jelen program keretében foglaltunk össze.

Számos esetben éreztük munkánk során a hatóságok mulasztásait, sajátos „be-tartó” ügyvitelüket. A legtöbb eset, amelyben ügyfélként eljártunk eleve, valamely közigazgatási, vagy állami szerv mulasztásából következett be, így erős kritikával illethetnénk a magyar államigazgatási rendszert, és általában a hazai természetvédelem állami szerveit, de sem illő, sem szerencsés nem lenne, ha néhány nemzeti parki és természetvédelmi felügyelőségi vezető, vagy osztályvezető következetes mulasztásából, vagy túlzott politikai taktikájából adódó megalkuvó, konfliktust elkerülő szemléletet kiszélesítenénk minden állami természetvédelmi alkalmazottra.

Fontosnak érezzük hangsúlyozni, hogy munkánkat általunk is tisztelt, nagyon jól képzett, sokszor rendkívül elkötelezett állami természetvédelmi apparátusban dolgozó köztisztviselő is segítette azzal, hogy sokszor saját vezetőikkel dacolva képviselték a természetvédelem érdekeit. Sajnálatosan azonban ezek a természetvédők – ha nem is a kisebbséget is képviselik a magyar természetvédelemben, – semmiképpen nem a vezető beosztású réteget.

Természetes, hogy az eljárások sokaságában néhány esetben pozitív tapasztalunk is volt. Találkoztunk készségesen együttműködő, természeti értékek veszélyeztetését önállóan elhárító erdészeti társasággal, volt következetesen jogszerűen eljáró felügyelőség, láttunk természetvédelmi értékeket saját egzisztenciájánál fontosabbnak ítélő nemzeti parki vezetőt, találkoztunk nagyon elkötelezett természetvédelmi örökkel – tehát fenti kritikai megjegyzéseinket reményeink szerint nem veszi magára, akinek nem inge.

Sallai R. Benedek

Natura 2000-es élőhely Túrkeve mellett

© Sallai R. Benedek

Natura 2000 Magyarországon

Mi a Natura 2000?

A „Natura 2000” kifejezés gyakorlatilag az Európai Unió két legfontosabb természetvédelmi témájú irányelvének az összefoglaló neve. A Natura 2000 hálózatot létrehozó irányelvek az Európa Tanács 79/409/EGK (1979. április 2.) sz. irányelve a vadon élő madarak védelméről és a 92/43/EGK (1992. május 21.) sz. irányelve a természetes élőhelyek és a vadon élő állat- és növényfajok védelméről.

Az Európai Unió természetvédelmi szabályozásának két fő pillére tehát a Madárvédelmi Irányelv a vadon élő madarak védelméről és az Élőhelyvédelmi Irányelv a természetes élőhelyek és a vadon élő állat és növényfajok védelméről. A kettő együttes alkalmazása alkotja a Natura 2000 hálózatot.

A Madárvédelmi Irányelv, az Európai Unió első természetvédelmi jogszabálya 1979-ben jelent meg. Célja a tagállamok területén természetes módon előforduló összes madárfaj védelme. Rendelkezik a fajok védelméről, kezeléséről és ellenőrzéséről, kiterjed a madarak tojásaira, fészkeire és élőhelyeire is.

Jóval később, 1992-ben született az Élőhelyvédelmi Irányelv, mely a természetes élőhelyek, vadon élő állatok és növények védelméről rendelkezik. Ennek értelmében a tagállamoknak a biológiai sokféleség védelmére ki kell építeniük az irányelv függelékeiben felsorolt európai jelentőségű fajok és élőhelyek fennmaradását biztosító területek hálózatát.

A két irányelv alapján kijelölt területek együttesen alkotják az európai jelentőségű területek ökológiai hálózatát, a Natura 2000 hálózatot. A hálózathoz tartozó területeken nem a rezervátumszerű védelem a cél, hanem a természeti értékek megőrzését és fennmaradását biztosító emberi tevékenységek, a gazdálkodás folytatása, a természetvédelmi, gazdasági, társadalmi és kulturális érdekek összehangolása.

Az irányelvek meghatározzák a területek kiválasztásának és kijelölésének módját és feltételeit, valamint a kapcsolódó tevékenységek kereteit, de a tagállamok maguk döntenek a jogszabály érvényesítésének módjáról és a munka gyakorlati kivitelezésének megszervezéséről.

A csatlakozási tárgyalások során Magyarország vállalta, hogy teljesíti az Európai Unió természetvédelmi irányelveit, tehát ezek 2004. májusában hazánkban is életbe léptek. Az ország területének 21%-a lett kijelölt Natura 2000 terület, de a védelem gyakorlati megvalósítása, a természetvédelmi kezelés feltételeinek kidolgozása a mai napig sok kívánnivalót hagy maga után.

A Natura 2000 hálózat célja biztosítani a biológiai sokféleség megőrzését a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartásával. Mindez a természeti környezet megfelelő szintű megőrzése révén az egészséges környezethez való alkotmányos jog megvalósulását is szolgálja.

Miért fontos a Natura 2000?

A Natura 2000 hálózat meghatározott küldetése a veszélyeztetett élőhelyek és sérülékeny vagy bennszülött fajok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, a biológiai sokféleség megőrzése. A Natura 2000 hálózat kijelölése és fenntartása valamennyi uniós tagállam számára kötelező, így nemzeti szint feletti szabályozás. Az újonnan csatlakozott tagországok számára a saját Natura 2000 hálózatuk kijelölése is csatlakozás feltétele volt, így e folyamatot hazánkban is végre kellett hajtani.

A Natura 2000 hálózat számára azokat a területeket kellett kijelölni, amelyeken a fentebb említett két irányelv mellékleteiben felsorolt fajok vagy élőhelyek jelentős állományban megtalálhatók voltak.

Természetesen a területkijelölést számos tudományos intézet több száz szakemberének bevonásával részletes adatgyűjtés kellett volna, hogy megelőzze, amelynek végrehajtásával kapcsolatban merülnek fel aggályok.

A kutatásokra szánt források felhasználása részben szolgálta-e célt, ennek ellentéte a kijelölés körül némi kapkodás volt tapasztalható. A madárvédelmi irányelv szempontjából egy hazai civilszervezet (BirdLife nemzetközi szervezet hazai képviselője) véleménye volt a domináns, míg az élőhelyvédelmi szempontból kijelölt te-

A Natura 2000 egy lehetséges eszköz a természeti értékek védelmére (bakcsó - *Nycticorax nycticorax*)

© Szőke Péter

rületek esetében (különleges természetmegőrzési területek) a nemzeti parkok akkori munkatársainak munkája volt a meghatározó.

A Természetvédelmi Hivatal, aki összefogta a jelöléseket, néha érthetetlen szakmai indokkal hagyott ki területeket.

A jelölést követően az állami apparátus dolgozta ki a területjavaslatokat, az európai uniós kritériumoknak megfelelően, elvileg szakmai (ökológiai) szempontok – faj vagy élőhelytípus állománynagysága, állománysűrűsége, hazai elterjedése, hazai és nemzetközi védelmi helyzete, élőhelyigénye – figyelembe vételével.

A Natura 2000-es hálózat azért fontos, mert az ország szakmai látókörén túlmutatva közel egy kontinensnyi terület természetvédelmi szempontjait veszi figyelembe a fajok és élőhelyek védelmével kapcsolatban, így ki tudja szélesíteni az ország kb. 10%-át lefedő védettségi hálózatot több, mint duplájára. Ezt az országos védettséget is lefedő hálózatot nem kockáztatja a nemzeti jogalkotás sokszor politika által befolyásolt rendszere, mert a tagállamoknak csak kivételes esetekben van jogkörük a védett területek kiterjedésének a csökkentéséhez. Habár a Magyar Alkotmány is szigorú e tekintetben, ennek ellenére egy plusz biztonságot jelent a környezetügynek az európai szintű jogorvoslat lehetősége, amely a Natura 2000-es védettség feloldását, csökkentését csak akkor fogadja el indokoltnak, ha az kiemelt közérdekhez kapcsolódik, ami magasabb mint az ökológiai érdek. A gazdasági és a rekreációs érdeket nem fogadja el ilyennek, így a jelenleg főként veszélyt jelentő tevékenységekkel kapcsolatban a Magyar Alkotmányhoz hasonlóan szinte csak elméleti szintre emeli a védettség feloldásának lehetőségét.

Natura 2000-es élőhely Dévanyán

© Sallai R. Benedek

Esettanulmányok

Kötetünk gerincét az egyesületünk által képviselt eljárások bemutatása alkotja. A mai napig 2005-től kezdődően nagyon kevés eljárást zárhattunk le, így azok jelentős részben jelenleg is folynak. Fontos, hogy a kötet közlései a szerkesztés időpontját tükrözik (2008.).

Már az esettanulmányok bevezetéseként is ezúton hadd fejezzem ki köszönetemet és hálámat a dr. Fülöp Sándornak (Környezeti Management és Jog Egyesület - Environmental Management and Law Association, továbbiakban: EMLA), dr. Kiss Csabának (EMLA) és dr. Schiffer Andrásnak (a Társaság a Szabadságjogokért, majd a Védegylet Jogsegély Szolgálatának tagjaként), ügyvéd uraknak, akik szakértői segítségüket és jogi képviseletet az ügyekben térítésmentesen ellátták.

1. Gyulavári hallépcső ügye

A Fehér-Körösön az illetékes vízügyi igazgatóság egy jó ideje engedély nélkül működő duzzasztómű működési engedélyezését kéri. A Körös-Maros Nemzeti Park javasolja, hogy hallépcsőt írjon elő az engedélyező hatóság (ami ekkor már az új, összevont „zöldhatóság”). A hatóság figyelmen kívül hagyja a javaslatot, egy szakmailag eléggé kifogásolható halászati hatósági szakvéleményre hivatkozva (ami a védett fajok állományának ökológiai igényeit figyelmen kívül hagyja, csak a gazdaságilag hasznosítható fajokra koncentrálna) a nemzeti parki vélemény ellenében.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület hallomásból szerez az ügyről hírt, miután épp azon a vízterén végez halfaunisztikai vizsgálatokat, így hivatalosan adatokat kér a nemzeti parktól az ügyről.

Az engedélyező hatóságnál ügyfélként jelentkezik, és államigazgatási jogorvoslattal élve fellebbez, és kéri, hogy a Natura 2000-es élőhelyen igyekezzen a hatóság a független fajok szabad vándorlását elősegíteni hallépcsővel, illetve a Víz Keretirányelvben előírt „jó ökológiai állapotot” segítse elő a hatóság ezzel a műszaki berendezéssel.

A másodfokon eljáró hatóság (Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség – OKTVF)

Egyesület részvétele:
ügyfél

Ügyvitel:
Nimfea saját szakembereivel, bírósági jogi képviselő: Nimfea; tanácsadó, szakértő EMLA és Védegylet Jogsegély Szolgálat.

Ügyszám:
OKTVF-nél
14/03859/2/2006. sz., a Békés Megyei Bíróságon elsőként 29.006/2006 ügyszám, majd 7.K.23.110/2007/5. sz.

a fellebbezést érdemi vizsgálata nélkül elutasítja, megállapítva a vízgazdálkodásról szóló törvény alapján, hogy a Nimfea Természetvédelmi Egyesület „nem ügyfél”. A Nimfea bírósági keresettel támadja meg a határozatot, és több jogszabályra hivatkozva (közigazgatási eljárások – Ket., Legfelsőbb Bíróság jogegységi döntés, környezetvédelmi törvény, Aarhusi Egyezmény). A bíróság nem peres eljárásban elfogadja a keresetet, megalapozottnak találja, és az OKTVF-et új eljárásra kötelezi.

Az új eljárásban az OKTVF megvizsgálja az egyesület beadványát, és elutasítja azt, mondván: a halaknak jó úgy, ahogy van, elvégre jó régen így van már, illetve az átalakítás ismeretlen ökológiai hatásokkal bírna, azt is figyelembe kell venni, és legfőképpen: ilyen engedélyezésben nem lehet műszaki tartalomra vonatkozóan előírásokat tenni.

A Nimfea újra bírósági keresettel él, amelyet a bíróság nem tart megalapozottnak, mondván: műszaki tartalomra vonatkozó előírásokat csak létesítés során lehet előírni, már létesített üzem esetén, üzemeltetési engedélyezési eljárásban nem. Ilyenkor csak azt vizsgálhatják, hogy a műszaki tartalom megfelel-e az engedélyezettnek. A bíróságon az OKTVF szakértője is elismeri: a létesítési engedélynek elő kellett volna írnia a hallépcsőt, azonban javasolja, hogy az új eljárás keretein

belül szükséges megtenni, amit javasol kezdeményezni. Habár a bíró szóban felhívja a figyelmet arra, hogy hatósági úton is lehet kezdeményezni a kötelezést a hallépcső megvalósítására, ennek ellenére az ítélet jogerőre emelkedéséig illet sem az első fokon, sem a második fokon eljáró hatóság nem kezdeményez.

Az egyesület mindkét hatóságot megkeresi, majd több levél váltás után kiderül: az eljáró hatóságok nem kívánnak a hallépcső ügyében semmit tenni.

Jelenleg folyó ügycselekmény:

Érdekes az ügyben, hogy a Magyar Alkotmány által nem engedett környezetvédelmi „visszalépés”-re vonatkozóan a bírósági eljárás bizonyítékot szolgáltatott a jogalkalmazásban, hogy hatósági összevonas a hatóságok gyengítésével járt együtt, ami az egyesület véleménye a visszalépés tilalmába ütközik.

Ennek oka, hogy a vízügyi engedélyezési eljárás során az eljáró hatósági osztály kikérte az OKTVF természetvédelmi főosztályának a véleményét, amely megalapozottnak tartotta az egyesület szakmai álláspontját, és javasolta az abban foglalt figyelembe vételét. Az eljáró hatósági osztály ezen kérést figyelmen kívül hagyta, holott mindaddig, amíg a természetvédelem önálló szakhatóságként működött, ezt nem tehetné volna meg. Emiatt az egyesület jogi képviselője útján fordult az Alkotmánybírósághoz.

Másrészt, konkrétan a hallépcsővel kapcsolatban az egyesület jelen kiadvány készítésével egy időben készít egy beadványt az Európai Bizottsághoz, hogy a Natura 2000-es területen élő függelékenes fajok védelmét biztosítsa.

2. A Túrkeve melletti pásztói csatorna ügye

Túrkeve az Alföld szívében, a Nagykunság Nagysárrét peremterületén, Jász-Nagykun-Szolnok és Békés megye határán azzal a problémával küszködik, hogy közigazgatási területeinek egy része a Hortobágyi, másik része pedig a Körös-Maros Nemzeti Parkhoz tartozik. Ez már a Natura 2000-es területnek a kijelölésekor is problémát jelentett, ennek ellenére a helyi védettségű (egyébként a Alsó-Berettyó mellékhez tartozva az Ecegi sík törzsterület csejt-pusztai és túrkeddi részei élőhelykomplexéhez tartozva - de a Berettyó túloldalán lévő) Pásztói-gyep Natura 2000-es területként SCI élőhelyként került bejegyzésre.

Natura 2000-es jelölőfaj (halványfoltú küllő - *Gobio albipinnatus*) a Körös érintett szakaszáról, amelynek vonulása szempontjából fontos lett volna a hallépcső

© Sallai Zoltán

Egyesület részvétele:

ügyfél

Ügyvitel:

Nimfea saját szakembereivel.

Ügyszám:

Közép-Tisza-vidéki
KÖTEVIFE: 1629-6/2008. sz.

Korántsem mellesleg itt zajlik a Nimfea Egyesület egyik legfontosabb stratégiai programjának, a Túrkevei Tájrehabilitációs Térségfejlesztési Programjának gazdálkodási tevékenysége is legeltetéssel, őshonos fajtákkal való legeltetéssel és modell gyepterülettel. A terület jórésze az egyesület kezelésében áll, így napi pontossággal nyomon kíséri a terület állapotát.

Meglepődve vették észre a szervezet munkatársai, hogy egy napon munkagépek vonultak fel a területen, és egy komoly árkot kezdtek ásni. Habár ekkor még nem volt meg a Natura 2000 gyepterületek kezelésére vonatkozó kormányrendelet, ennek ellenére (nyomokban) az ilyen beavatkozást már a Natura 2000-es rendelet is tiltotta, és az abban foglaltakkal is ellentétes volt, mindamelllett, hogy az ilyen árkok készítése vízjogi engedélyköteles.

Az ügyben a területileg illetékes természetvédelmi őr bejelentést is tett az illetékes Közép-Tisza-vidéki KÖTEVIFE-nek, aki nem túl jelentős dinamikával kezdte meg az ügyintézt. Miután az eljárás nem haladt, a Nimfea ügyfélként jelentkezett be, és a hatóság felügyeleti szervének eljárását kérve kezdeményezte az ügy érdemi lebonyolítását.

Megállapítást nyert, hogy a túrkevei önkormányzat rendelkezte meg az árokásást „rendkívüli belvízhelyzetre” tekintettel

„havária állapot” felszámolására. Mi a terület egy jelentős használójaként nem tudunk semmiféle „havária” állapotról, sőt, kifejezetten károsnak éreztük a víz elvezetését, mert az élőhely rendszeresen küzd kiszáradási gondokkal, vízhiánnyal – ami 2007 nyarán komoly problémát is jelentett.

Hatósági egyeztetés során egyesületünk nyilatkozatokban igyekezett hozzájárulni a tényállás megállapításához, amivel a gond az lett, hogy akaratlan konfliktusokba keveredett a helyi önkormányzattal, akivel egyébként jó kapcsolatot ápolt.

Az ügyben így a KÖTEVIFE több szálon kezdett meg eljárás, így indult eljárás Natura 2000-es területen engedély nélküli beavatkozás, a felvonulással és a munkagépekkel természetkárosítás, emellett engedély nélküli vízjogi létesítés kapcsán. (Csak hab a tortán, hogy az árok belelógott a szomszédos földterületbe is, birtok problémát is okozva.)

Az ügy legfontosabb természetvédelmi tapasztalata az, hogy a helyi – jogi végzettségű szakemberekkel ellátott – önkormányzat semmit nem tudott a Natura 2000-es terület jellegéről, semmit nem tudott a korlátozásokról, és arról, hogy az egyébként általa kijelölt helyi védett területen milyen korlátozások vannak érvényben.

Elsőként is a hatóság megállapította a vízjogi engedély hiányát. Megállapította, hogy valóban jelentős belvíz veszély volt más területeken, ahonnan ide próbálták elvezetni a vizet. Azonban másfél év alatt az önkormányzat a kötelező fennmaradási engedélyre kérelmet nem adott be, és a vizsgálatot is hátráltatta azáltal, hogy nem reagált érdemben a hatóság megkereséseire. Az eljárás megindulását követően még pótolhatta volna az önkormányzat a fennmaradási engedély beadására irányuló kezdeményezését, de nem tette meg. Így az hatóság kötelezéssel írta elő az eredeti állapot helyreállítását. Ebben a jogorvoslati lehetőséget megkapta az önkormányzat, de jogorvoslati joggal nem élt. Helyette földműveseket gyűjtött össze és területbejárást, valamint tárgyalást kezdeményezett. Az egyesületet több támadás érte, amiért az eljárás kezdeményezésében részt vett, de itt már érdemi érdekérvényesítésre nem volt szükség, mert a hatóság határozott véleménnyel kötötte magát természetvédelmi szakértői véleményhez, amelyet a Hortobágyi Nemzeti Parktól várt. A nemzeti park munkatársa következetesen kiállt amellyel, hogy ökológiai kompenzáció lehetősége korlátozott, és a terület természetvédelmi helyreállítása csakis az árok betemetésével valósulhat meg. Ennek megfelelően a hatóság is kiállt az eredeti álláspontja mellett, habár adott határidő hosszabbítást a kötelezett önkormányzatnak, a helyreállítási kötelezettséget fenntartotta.

Az önkormányzat további kezdeményezésekkel nem élt, hanem roppant fegyelmezetten végrehajtotta a helyreállítást.

Az ügy az egyetlen pozitív tapasztalatunk lehetne a Natura 2000-es előírások helyes és következetes végrehajtásával kapcsolatban, ha az önkormányzat a helyreállítással kapcsolatos költségeiért nem az egyesületet hibáztatná. Sajnálatosan az egyesület helyi támogatottsága csökkent az ügy kapcsán, ha csak jelképesen is, tekintetbe véve, hogy az önkormányzat kommunikációjában azt erősítette: csakis az egyesület közbenjárása miatt kellett a városi forrásokat e célra fordítani. Természetesen azt

Pásztói gyepon helyreállítási munkák

© Sallai R. Benedek

senki nem vizsgálta meg az önkormányzatnál, hogy ki nem kért fennmaradási engedélyt, ki nem élt jogorvoslati joggal, és egyáltalán ki rendelte meg az engedély nélküli beruházást.

Mindenestre ebben az ügyben a természetvédelmi hatóság a nemzeti park igazgatósággal együtt jól vizsgázott.

Egyesület részvétele:

ügyfél

Ügyvitel:

Nimfea saját szakembereivel, majd az EMLA.

Ügyszám:

MgSzH - 14.4/2071/2007. sz. ügy. kerítésépítési szabálysértés: MgSzH Központ Erdészeti Igazgatósága 04.4/1051/1/2007. sz. végzése nem enged irat-betekinteni, a Bács-Kiskun Megyei Bíróságon 5.kpk.21.830/2007 számon zajlott per.

3. Derekegyházi vaddisznóskert ügye

A DALERD Zrt. (állami tulajdonú erdészeti társaság) Natura 2000-es területen vaddisznós kertet tervezett (több más beruházással együtt) egy derekegyházi területen. A Nimfea Természetvédelmi Egyesület Natura 2000-es területek kezelését vizsgálva szerzett tudomást hallomásból az ügyről, így 2006 végén ügyfélként jelentkezett be.

Az érintett terület Natura 2000 terület részét képezi, az Alsó-Tisza-völgy Különleges Madárvédelmi Terület és a Vársárhelyi Kék-tó Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (kódja: HUKM20002) területén található.

„Tájékoztató” levelében az illetékes FVM Hivatal nem ismerte el ügyfél jogait az egyesületnek. A Nimfea határozottan fellépett, mire határozatban állapították meg a Nimfea ügyfél státuszát, amit az ellenérdekelte Dalerd Zrt. – már a körösladányi ügyekből ismerve a szervezetet – megfellebbezett. A fellebbezés elbírálásának idejére a Nimfea ügyfél státuszát felfüggesztették, és a fellebbezés elbírálása előtt engedélyező határozatot adtak ki a Dalerd részére.

A Nimfea jogsértés miatt fordul a megyei főügyészséghez, és egyben a másodfokú szervhez, hiszen ügyfél jogállásának megállapításáig az engedélyező eljárást fel kellett volna függeszteni. Az ügyészség óvással él, és a másodfokon eljáró Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ is megállapítja a jogsértést így a Nimfea élhet jogorvoslati joggal, és él is.

Fellebbezésében előadja, hogy a terület Natura 2000-es, védett fajok élőhelye, a szakhatósági engedélyezés előtt (Alsó-Tisza-vidéki KÖTEVIFE) véleménye szerint hatástanulmányt kellett volna készíteni, „elővigyázatosság elvét” kellett volna alkalmazni – és így tovább.

A fellebbezés hatására (annak tartalmi részeitől független okokra hivatkozva) a másodfokon eljáró hatóság az engedélyt visszavonja, és a Dalerd Zrt. engedélykérelmét elutasítja, amit természetesen a Dalerd Zrt. bírósági keresettel támad meg. A Nimfea tudomást szerez a bírósági eljárásról, ahol beavatko-

zóként jelenik meg, kérve szakmai szempontjainak figyelembevételét.

Közben a Dalerd meg sem várva az engedélyezési eljárást, körbekeríti az erdőterületet. A Nimfea bejelentést tesz, amit az MSZH Erdészeti Igazgatósága nem akar figyelembe venni. A Nimfea újra kénytelen határozottan fellépni, így hivatalból indul eljárás engedély nélküli kerítésépítés ügyében – de a Nimfát az MSZH kizárja az eljárásból, arra hivatkozva, hogy nem ügyfél, és az iratokba sincs joga betekinteni. A Nimfea Természetvédelmi Egyesület fellebbez, de az másodfokon eljáró MSZH Központ jóváhagyja az elsőfok döntést. A Nimfea bírósághoz fordul több jogszabályra hivatkozva (közigazgatási eljárások – Ket., Legfelsőbb Bíróság jogegységi döntés, környezetvédelmi törvény, Aarhusi Egyezmény), de a bíróság elutasítja keresetét, mondván: nem államigazgatási eljárás zajlik, hanem szabálysértési eljárás.

Emellett az ügyben engedély nélküli vízjogi létesítés miatt is születik elmarasztaló ítélet a Dalerd részére, miután a területen engedély nélküli tavacska épít. A Nimfea földtörvény vonatkozásában is eljárást kezdeményezett termőföld engedély nélküli más célú hasznosítása miatt, de a hatóság az eljárást megtagadja.

Az engedéllyel kapcsolatos bírósági eljárásban a bíróság a másodfokot új eljárásra kötelezi, amely az eljárási szakaszo-

A vaddisznó nevelés leginkább a vegetációt yeszélyezteteti (Nyúlánk sárma – *Ornithogalum pyramidale*)

© Sallai R. Benedek

kat szétszedi, elsőként is megállapítja az ügyészi óvás ellenére, hogy az egyesület nem ügyfél.

Az egyesület bírósághoz fordul, de a bíróság egy „furcsa” nem peres eljárásban megállapítja, hogy az egyesület nem ügyfél. A bíróság egyértelműen szakszerűtlenül értelmezi a LB jogegységi döntését (szerinte a természetvédelmi hatósági eljárás az nem minősül környezetvédelmi hatósági eljárásnak), de a döntésének pikantériája nem ebben rejlik, hanem abban, hogy nem peres eljárásban lefolytatva az ügyet, megvonja a jogorvoslati jogot.

Innentől jogorvoslati lehetőség híján az egyesület nem tud az eljárásról, hallomásból úgy tudjuk, hogy a vaddisznó nevelő engedélyt kapott a Natura 2000-es élőhelyen.

Jelenleg folyó ügycselekmény:

Az egyesület jogi képviselője részben egy nemzetközi tanulmány esettanulmányának választotta ki az esetet a szembevetendő jogsérelmek miatt, az ügyfél joggal kapcsolatos eljárásban, emellett a Legfelsőbb Bírósághoz fordult jogegységi döntést kérve, illetve fontolgatja a Strasbourgi Nemzetközi Bírósághoz való fordulást is, a jogorvoslati jog hiánya miatt.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület az élőhely védelmével kapcsolatban az Európai Bizottsághoz fordul.

Az élőhelyen Natura 2000-es jelölőfaj a fekete gólya is (*Ciconia nigra*)

© Szóke Péter

4. A Poroszló melletti apponyháti villa esete

Még a kilencvenes évek közepén a Tisza-tó turisztikailag frekvenciált helyén, a 33-as főút Tiszafüredi-Poroszlói hídjától nem messze egy vállalkozó (akit egyébként a Magyar Hírlap az ország 100 leggazdagabb embere között tud) kinéz egy területet egy „pihenőház” építésére. A terület ramsari vizes élőhely, országos védett terület – a „tiszafüredi madárrezervátum” bejárata, része a nemzeti ökológiai hálózatnak, majd Natura 2000-es élőhely.

A területet a vállalkozó egy korlátolt felelősségű társasága megveszi az illetékes vízügyi igazgatóságtól. Az adás-vétel jogszerűsége elég kérdéses, hiszen elővásárlási jogot a nemzeti parknak nem ajánlják fel (ami védett terület esetében jogszabályi kötelezettség), egyébként is olyan vízügyi terület, ahol árvízvédelmi szempontból nem lenne szabad eladni, és nem javasolt építeni.

A pihenőház (amelyet jellege miatt hívjunk nyugodtan „villának”) mindenféle engedély nélkül felépül. Építés közben próbálják leállítani az építést, de a hatósági kezdeményezésre rá se hederítenek az építők, az építés folyik tovább, az épület mellett kis tavacska létesül, a terület körbekerítésére kerül sor, és így tovább.

A hatósági nyomásra a felépülés után a Kft. egy „fennmaradási” engedélyt kér az első fokú építési hatóságtól. Miután az épület védett területen van, emiatt szakhatóságként keresik meg a Hortobágyi Nemzeti Parkot, aki némi huzavona után nem adja meg a hozzájárulást. Így a hatóság – habár a polgármesterrel együtt próbál nyomást gyakorolni a nemzeti parki vélemény megváltoztatására – nem adja meg a fennmaradási engedélyt. A tulajdonosként bejegyzett Kft. fellebbez, amit a Közigazgatási Hivatal elutasít, majd bírósághoz fordul, amely keresetet a bíróság elutasít bontási kötelezettséget írva elő, majd egészen a Legfelsőbb Bíróságig jut az ügy, amely az előző fórumokhoz hasonlóan megtagadja a fennmaradási engedély iránti kérelmet, és előírja a bontást.

Ezt követően öt éven át áll az ügy, senki (sem a pert végig vivő Közigazgatási Hivatal, sem a első fokú építési hatóság, akinek el kellett volna járni, sem a nemzeti park – aki természetvédelmi őrszolgálatán keresztül szinte nap mint nap látja az épületet) egyetlen levelet nem ír, a Legfelsőbb Bíróság döntésének végrehajtására kötelezettséget nem ír elő senki. Ennek okán az akkor hatályos ÁE (államizgatási eljárásokról szó-

Egyesület részvétele:
ügyfél

Ügyvitel:
Nimfea saját szakembereivel, bírósági jogi képviselő: EMLA

Ügyszám:
Füzesabonyi Városi Bíróság, ill. Nyíregyházi Városi Bíróság: 2.G.20.251/2007. sz. Heves Megyei Rendőrfőkapitányág 10000-98/2006. bü. ill. 10020-809/2006. bü. Emellett eljárás zajlott: Regionális Közigazgatási Hivatalnál, és vizsgálat az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosnál.

ló törvény) alapján elévül az ügy, azaz a bontás közigazgatási végrehajtási lehetősége megszűnik – így egy ostoba joghézaggal, mindenféle engedély nélkül – az épület ott marad. Nem legálisan, és nem is tökéletesen illegálisan az elévülés miatt, hiszen az elévülés intézménye a jogbiztonsághoz tartozik – vélekednek a jogtudósok.

Nem így gondolták a Nimfea Természetvédelmi Egyesület munkatársai, akik jóval az elévülés után ismerik meg a helyzetet (pont a Natura 2000-es területek kijelölési időszakában). Ha van „állapotbűncselekmény” akkor vajon egy ökológiai folyosót megszakító építmény esetében létezhet-e környezetjogi szempontból elévülés – merül fel a kérdés.

Az adatvédelmi törvény és az Aarhusi Egyezmény alapján a Nimfea több hatóságnál iratbetekintést kér, és megállapítja a fentebb röviden leírt tényállást. Ezt követően kezd keresztsháborúba, azon koncepcionális tervvel, hogy akár alkotmányos szintig elvive bizonyítsa, hogy alkotmányos jogot sértene, ha természetvédelmi (környezeti) ügyben elfogadható lenne az elévülés jogintézménye.

Az ügyben a Nimfea megkeresi a Hortobágyi Nemzeti Parkot, Rendőrséghez fordul, majd vízirendőrséghez, az építési hatósághoz, közigazgatási hivatalhoz és vízügyi hatósághoz. A hatóságok (főként az építési hatóságok) sorra állapítják meg

hatáskörük és illetékességük hiányát, aminek eredményeként a Nimfea az állampolgári jogok országgyűlési biztosához fordul.

A Közigazgatási Hivatal is részletes tényfeltárással vizsgálja meg az ügyet, és elmarasztalja a mulasztást elkövető hatóságokat – de megállapítja, hogy az elévülés után nincs módja a LB döntést végrehajtani.

Az ombudsman is részletes jelentést készít – szinte ugyanazzal az eredménnyel, megállapítva a jogbiztonságra nyújtott veszélyét az ilyen ügyeknek, kiemeli a hatóságok felelősségét az ügyben – de érdemi lépést nem tud tenni.

Csak érdekesség, hogy az ügygel egyidőben Görögországban az olimpiai válogatott egyik vezetőjét jogerősen elítélik engedély nélküli építkezésért, Horvátországban pedig engedély nélkül épített nyaralókat tömegesen bontanak le.

Más jogi lehetőség híján a Nimfea Természetvédelmi Egyesület az EMLA több tagjának a segítségével előkészített egy bírósági keresetet, amelyet az EMLA véglegesített, és bírósági perben kéri a szervezetek a villa lebontását, a természetkárosítástól eltiltást, és az eredeti állapot helyreállítását.

A bírósági eljárás másfél éven keresztül zajlik – több problémával küszködve. Az eredeti tulajdonos jogutód nélkül megszűnt, de ez a tulajdoni nyilvántartásban nem került átvezetésre, így jelenlegi tulajdonost nehéz kideríteni, emellett kiderült, hogy az épületen minden vártnál és elképzelhetőnél magasabb jelzálogjog bejegyzések vannak – és így tovább. Végül a bíróság a keresetet elutasítja, mondván: az új tulajdonos székhelye más településhez tartozik, így nincs hatásköre eljárni.

Szintén hatáskörének vagy illetékességének hiányát állapítja meg minden más eljáró szerv is, a rendőrségtől a természetvédelmi hatóságig. Követezetes hatósági egymásra mutogatással igyekeznek minden közigazgatási szerv áttenni a ügyet más hatósághoz, vagy végrehajtó szervhez, de végül nem történik semmi. A hatóságok erőforrásai arra mennek el, hogy hatáskörük vagy illetékességük hiányát megállapítsák, és érdemi ügyvitellel csak a Közigazgatási Hivatal és az ombudsman vizsgálja az ügyet.

Jelenleg folyó ügycselekmény:

Hosszas egyeztetés során az új kereset készítése zajlik.

Az ügy egyébként nemcsak a hatóságok által elkövetett mulasztásokra mutat rá, hanem felveti a közélet tisztaságának kérdéseit is az eljárás elejétől kezdve.

Ártéri erdő helyett luxus villa, ártér helyett csónakázó tó, erdő helyett angol pázsit: Apponyhát ma

© Monoki Ákos

Egyesület részvétele:
ügyfél

Ügyvitel:
Nimfea saját szakembereivel, tanácsadó: EMLA, bírósági jogi képviselő: EMLA

Ügyszám:
Csongrád Megyei Bíróságon: 7.G.40.079/2007. sz.; Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ: 04.3/1445/2008. sz.; változó nevű KÖTEVIFE: 42437/2007., 39224-1-17/2007. sz. ill. 10240-018/2008.; KvVM: KJKF-123/7/2008. sz.; Szeghalmi Rendőrkapitányság: 489/2006. sz.; Dél-Alföldi Regionális Közigazgatási Hivatalnál: 2/99-4/2007. sz.; Pest Megyei Bíróságon: 1.K.26.809/2007/5. sz.; ÁPV Zrt.-nél: 60/19/ÁPV Zrt./2006. sz., stb., stb.

5. Körösladányi vadaskert ügye

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület szomorú „zászlóshajó” ügye, amely kapcsán sok-sok eljárásban sikerült bizonyítani, hogy néha milyen kis hatékonysággal lehet természetvédelmi érdekeket érvényesíteni Magyarországon. Minden eljárásunk közül ez fut a legtöbb közigazgatási és bírósági szálon, ez húzódik el legjobban, és ennek a legtanulságosabb a története.

A Déalföldi Erdészeti Zrt. (Dalerd Zrt.) megálmodik egy vaddisznóskertet Körösladányban (2005) közel 500 hektáron, egy természetvédelmi szempontból értékes erdőben. Az erdő nagyon jó ökológiai állapotban van, vegetációja számos védett növény élőhelye, és itt él az európai szempontból is kiemelkedő jelentőségű nagy szikibagoly.

A „probléma”, hogy a terület egy részén helyi védettség van, így a kialakításhoz a vadászati törvény alapján be kellene vonni a természetvédelmi hatóságot az engedélyezésbe szakhatóságként, ami ekkor még a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság. A Dalerd Zrt. előzetes tájékoztatást kér a nemzeti parktól a területet illetően, és a nemzeti park korrekt tájékoztatással le is írja a területen található védett természeti értékeket.

A Dalerd Zrt. nem indul el azon az úton, ami a jóhiszemű ügymenetben elvárható lenne, hanem vélhetően a „bonyodal-

mak” kikerülése miatt egy másik megoldást választ: egy arra nem alkalmas szakértői véleménnyel (amelyben általánosságban kérdez meg egy szakértőt egyetlen fajjal kapcsolatban a sok más védett faj közül) megkeresi a körösladányi önkormányzatot, hogy az szüntesse meg a helyi védettséget. Ha a védettség megszűnik, abban az esetben nem írja elő jogszabály a természetvédelmi hatóság részvételét az ügyben, így a természeti értékekről meg lehet feledkezni.

A körösladányi önkormányzatnak fogalma nincs a háttérmotivációkról, csak egyszerűen munkahelyteremtést vár a vadaskerttől, így teljesíti a Dalerd Zrt. kérelmét, és feloldja a helyi védettséget. Sajnos az önkormányzat figyelmét elkerüli az a korántsem mellékes tény, hogy hazánkban a következetes alkotmánybírósági álláspont miatt nem lehet védettséget megszüntetni egykönnyen, és szinte csak elméleti jog van a védettségi szint csökkentésére.

A Dalerd megkezdi az engedélyeztetési eljárást, és 2005 végén engedélyt is kap a vaddisznóskert létesítésére. Az akkor zajló Natura 2000-es jelölési folyamatban az illetékes természetvédelmi őr gondol a jelölésre, sőt a jelentős nagy szikibagoly állomány miatt jelöli is a területet (szóbeli közlés), de a jelölés valahogy elakad. Sajnos a nemzeti parknál fellelhető iratokból nem deríthető ki, hogy adminisztratív hiba folytán, vagy esetleg tudatosan kerül ki a terület a Natura 2000-es területre jelölt élőhelyek közül. Az első érdemi mulasztás a hazai természetvédelem részéről itt történik, főként, hogy azóta mint kiderült, az Unió kevesellette a nagy szikibagoly részére jelölt élőhelyeket, és később ezzel kapcsolatban hiánypótolta is a magyar állomot, de érthetetlen okból ez a minden szakember számára egyértelműen kiemelkedő jelentőségű élőhelyként nyilvántartott terület ekkor sem került jelölésre. Ez a momentum mindenképpen számos kérdést vet fel, ennek ellenére tény marad, hogy ha nem is Natura 2000-es élőhely, annak ellenére egy fontos, 1-es függelékbe tartozó, hazánkban is fokozott védettséget élvező faj élőhelye.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület a területet ismerve, azon rendszeresen járva ismerte meg az esetet és így hivatalos tájékoztatást kér a nemzeti parktól, aki csak az előzményekről tudja az egyesületet tájékoztatni.

Itt történik a második mulasztás, hiszen a nemzeti park tudomást szerez a védettségi szint csökkenéséről, ahol mindenképpen el kellett volna járnia szakhatóságként - erről tájékoztatja is az önkormányzatot, de nem tesz semmit a jogszabálysértő módon kialakult alkotmányt sértő állapot felszámolására.

Az egyesület megállapítva a természeti értékek potenciális veszélyeztetésének tényét, ügyfélként próbál bejelentkezni, és elkezd bonyodalmas hadjáratát a terület védelméért. Kéri a Dalerd Zrt.-t, hogy ne csinálja meg a beruházást, kéri a körösladányi jegyzőt hogy ne épülhessen ott kerítés, kéri a Körös-vidéki KÖTEVIFE-t, hogy akadályozza meg a természetpusztítást, kéri az FVM illetékes főosztályát, hogy vonja vissza az engedélyt, és ügyészségi beadványt készít.

Mindenféle hatóságok megállapítják, hogy az ügy vagy nem hatáskörük, vagy nem illetékességük, vagy a kettő együtt, vagy ha egyik sem, akkor nem lehet mit csinálni, mert „jóhiszeműen szerzett jog”-ot gyakorol a Dalerd Zrt., az engedély már jogerős, az ügyben az egyesület nem volt ügyfél – és így tovább.

Az ügy háttérbe szorított főszereplője:
nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*)

© dr. Baranyi Tamás

Az egyesület nem hagyja abba, kéri a Dalerd Zrt. felügyelő bizottságát, majd végül polgári peres eljárásban bírósághoz fordul, és keresetében kéri a „természetkárosítástól való” eltiltást.

Közben megépül a kerítés, végig a nyomvonalon tárcsázva védett növények sokaságának termőhelyét, és ezzel megtörténik az első természetpusztítás, jól dokumentálhatóan. A Nimfea tömeges természetpusztítást dokumentál, így rendőrségi feljelentést tesz, hatósági intézkedést kér, ügyészségi óvásért folyamodik. (Mintegy mellékes tényként a természetvédelmi jogbiztonsággal kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy az ügyben a nemzeti park igazgatóság jár el elsőként, mint természetvédelmi hatóság, majd egy átszervezéssel létrehozzák a Körös-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséget, majd azt megszüntetve a területet az Alsó-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség illetékességéhez csatolják, majd egy újabb átszervezéssel a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséghez.)

A Nimfea által kezdeményezett per lassan zajlik, eltelik egész 2006. – érdemi eredmény nélkül. A hatóság egy helyben topog, szakértőt rendel ki a kerítésépítés kapcsán, majd visszavon két eljárást jogi okok miatt – az idő telik.

A rendőrség „bűncselekmény hiányában” elutasítja a nyomozást, de a Nimfea ügyészhez fordul, panasszal él, így az újbóli nyomozást rendel el – és megkezdődik egy hosszú nyomozás, a nyomozati idő többszöri meghosszabbításával.

A ügyészségek egymásnak adják át az óvással kapcsolatos iratokat (Szeghalmi Ügyészség a Megyei Főügyészséghez, majd az a Legfőbb Ügyészséghez). A Legfőbb Ügyészség bekéri az iratokat, kutat, majd közel egy év után megállapítja, hogy az engedélyező határozat jogsértő volt. Talán ez az első érdemi jogi momentum (az egyesület következetes állásfoglalásai mellett), ami rámutat arra, hogy az ügyben valami nincs rendben.

Ennek hatására a menet közben szintén átszervezett, hatósági átalakítások során létrejött Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központja határozatban állapítja meg az eredeti engedély jogsértését – amit a Dalerd megfellebbez. Az új eljárásra irányuló kezdeményezés felfüggesztésre kerül a bírósági ügy befejezéséig, amelybe a Nimfea beavatkozóként jelentkezik, mint akit az ügy érint. Néhány hónap elteltével a Fővárosi Bíróság megállapítja, hogy a Dalerd Zrt. keresete megalapozatlan, így a MgSzH végzését helybenhagyva elismeri az engedélyezési eljárás jogszabálysértő voltát. Sajnos a hatóság az új eljárás lefolytatását – amire a bírói döntést követően szükség lenne – következetesen tolja, majd hivatalosan is felfüggeszti – vitatható okokra hivatkozva. Az egyesület a felfüggesztést bíróságon támadja meg – az eljárás jelenleg is folyik (2008.).

Végre megszületik a „természeti értékek veszélyeztetéséért” szóló természetvédelmi bírság az ATIKÖTEVIFE részéről (közel 30 millió forint), amit követ egy környezetvédelmi felülvizsgálatra való kötelezés is. Természetesen a Dalerd Zrt. a bírság kiszabásával és a kötelezéssel kapcsolatban egyaránt fellebbezéssel él. A másodfokon eljáró OKTVF a környezetvédelmi felülvizsgálatra való kötelezéssel kapcsolatban az

első fokú határozatot helyben hagyja, a fellebbezést elutasítja, míg a bírság mértékének megállapításával kapcsolatban új eljárásra kötelezi az első fokú hatóságot, pontosabb bírság mértéket, és jobb tényállás feltárását kérve. A Dalerd Zrt. ezt a két hatósági döntést is megtámadja közigazgatási bírósági úton, amely eljárásban a Nimfea beavatkozóként vesz részt. Az eljáró Békés Megyei Bíróság a Dalerd Zrt. mindkét keresetét megalapozatlannak találja, és azokat elutasítja.

Közben az egyesület által kezdeményezett polgári per lassan halad – így eltelik apró ügylépésekkel egész 2007 is, majd az eljáró bíró munkahelyváltása miatt új bíró kerül kijelölésre.

A vaddisznók betelepítésre kerültek, több a területen lévő gyeper felszántásra került, belvíz elvezető árkok kerültek kiépítésre – és nincs semmi, ami biztosítaná a Natura 2000-es fajok fennmaradását az eljárások ideje alatt.

A „elővigyázatosság” csakúgy mint a „megelőzés” elvét sem a hatóságok, sem a bíróság nem igyekszik alkalmazni. A terület nemcsak hazai szempontból, hanem európai szempontból is jelentős életközösségek otthona.

Közben az ügyben az egyesület az eredetileg eljáró köztisztviselő (akitől kérte a természetkárosítástól való eltiltást) felelősségre vonását kezdeményezi a felügyeleti szervnél, érdemi eredmény nélkül, mondván: hogy a természetkárosítás megelőzhető lett volna. Emellett a helyi védettség felol-

A megépített kerítés sajnos várhatóan csak az első fejezete a természetkárosításnak

© Sallai R. Benedek

dása miatt (annak alkotmányosértő jellegére hivatkozva) a közigazgatási hivatalhoz fordul, kérve az eredeti állapot visszaállítását, megkezdi a tárgyalásokat a Dalerd Zrt.-vel, hogy miként lehet megelőzni a további károkat.

Az ügy elején, amikor a természetkárosítás (legalább a kerítés kapcsán) megelőzhető lett volna, az egyesület kezdeményezéseit elutasító köztisztviselőkkel szemben az eljárások nem találtak hibát.

A Közigazgatási Hivatal megállapítja a helyi védettség megszüntetésének jogsértő voltát, és kezdeményezi a helyi védettség helyreállítását, amit némi huzavona után a Körösladányi Önkormányzat megtesz, így innentől valóban védett területen is zajlik a vadaskert üzemeltetés.

A Dalerd Zrt.-vel folyó tárgyalások kudarcot vallanak. Egy esetben az egyesület sajtóközleményt ad közre az ügrről.

Ezért a tájékoztatásért (amelyben más Dalerd Zrt.-s viselt dolgokról is szó esik) a Nimfea-t, annak ügyvezetőjét és egyik szakmai programjának vezetőjét a Dalerd Zrt. beperli személyiségi jogok megsértéséért, az ügyvezetővel szemben pedig magánvádi indítvánnyal büntető eljárást kezdeményez rágalmazásért. Nem sokkal ezután „névtelen” levél érkezik civil szervezetek törvényességi felügyeletét ellátó ügyészségre, az adóhivatalhoz, az egyesület támogatóihoz, mindenféle azóta döntően bizonyítottan valótlan állításokkal, ami miatt különböző ellenőrzések indulnak az egyesülettel szemben.

Az ellenőrzések azóta is zajlanak.

Jelenleg folyó ügycselekmény:

A tárgyalások a Nimfea és a Dalerd között egymás számára nem vállalható feltételek miatt megszakadtak. A rendőrség a nyomozást a Dalerd Zrt. vezérigazgatójával, Vass Sándorral szemben „természetkárosítás megalapozott gyanúja miatt” megszüntette, amivel szemben az egyesület jogorvoslással élt - az eljárás jelenleg is folyamatban. A bírsággal kapcsolatos megismételt eljárás azóta is zajlik, illetve készül a környezetvédelmi felülvizsgálat is.

Az új engedélyezési eljárással kapcsolatos bírósági eljárás folyamatban, csakúgy, mint a Nimfea Természetvédelmi Egyesület által kezdeményezett polgári peres eljárás is, amelyben a bíró szakértő kirendelését tartotta indokoltnak, amelynek díja miatt az egyesület jelenleg nem tudja, hogy folytatni tudja-e az eljárást.

6. Akkumulátorbontó ügye a bihari síkon

Egy „környezetvédelmi” cég már jó ideje próbálkozott valahol akkumulátorbontót létrehozni, mire egy helyszínt talált a magyar Alföld egy eldugott szegletében, ahol az önkormányzat „tárt karokkal” fogadta a beruházást, örülve a munkahelyteremtésnek.

A kiválasztott terület a bihari síkhoz tartozó kijelölt Natura 2000-es SPA területen volt, amely a tűzok (Otis tarda) áttelelőhelyeként lett jelölve az uniós védettségre. A beruházás ellen elsőként fellépő néhány helybéli zöld szervezet első felháborodásai némi megbízási díjjal ellensúlyozva lettek, így végül még az ügy mellé is lehetett állítani őket. Csakígy a nemzeti park korábbi vezető tisztségviselője (akinek idejében a terület Natura 2000-es jelölése is történt) is kiáll „szakértőként” a beruházás mellé, így a környezeti hatások miatt aggódó szomszéd település magára marad, hogy fellépjen a beruházás ellen. Reá egyszerű rástütni, hogy egyszerűen „féltekenységből” panaszkodik a beruházás ellen.

Az első eljárásban a szomszédos településnek sikerült elérnie, a másodfokú hatóság új eljárásra kötelezte az első fokú hatóságot, mondván, hogy a tűzokokra gyakorolt hatást pontosabban fel kell tárni. A második eljárásban megállapításra

Egyesület részvétele:
konzultáns – nem közvetlenül beavatkozó

Ügyvitel:
Nimfea saját szakemberével az EMLA konzultánusaként

Ügyszám:
Hajdú-Bihar Megyei
Bíróságon: 9.K.30207/2006.

A bihari-síkon a tűzokra gyakorolt környezeti hatásról folyt a vita

© Szőke Péter

került, hogy az érintett területektől 500-600 méterre láthatók téli időszakban tűzok csapatok, és 3,5 kilométerre a legközelebbi dűrgőhely, ennek ellenére engedélyezték a mevalósítást a második eljárásban is.

Környezeti jogi ügyekben a Nimfea Természetvédelmi Egyesület stratégiai partnere, az EMLA a szomszéd település jogi képviselőjeként lép be az ügybe, és vonja be az egyesületet konzultánsként.

Megállapítást nyer, hogy a területen valóban tűzokok telelnek át. Egyesületünk arra a határozott álláspontra helyezkedik, hogy a várható zaj és fényszennyezés miatt, valamint a várható megnövekedő közlekedési forgalom érdemben veszélyeztetheti a jelölés kulcsfajának, a tűzoknak életkörülményeit. Az egyesület közel húsz esztendő tűzok megfigyelési tapasztalataira támaszkodik a székhelye (Túrkeve – Körös-Maros Nemzeti Park, Dévaványai, Ecsegi sík) környéki tűzokpopulációk előfordulási statisztikái alapján.

Azonban a kedvezőtlen hatásokat nem feltételező, beruházók által hivatkozott szakértői vélemények hatására a közigazgatási perben keresetet benyújtó önkormányzat veszít, és a beruházás megvalósítási engedélyt kap.

Az bizonyos, hogy az ügy jól rámutat a Natura 2000-es területek körüli anomáliákra, hiszen vagy azt bizonyítja, hogy több terület indokolatlanul lett jelölve, és ilyen területeken nyugodtan lehet olyan tevékenységet is folytatni, amely környezeti hatásai „nem számítanak”, vagy egyszerűen nem kell komolyan venni a Natura 2000-es kijelöltséget, vagy nem létezik az „elővigyázatosság elve”.

Az bizonyos, hogy a Natura 2000-es jogszabályok, irányelvek betartása tekintetében rendkívül aggályos az ügy, és külön kényelmetlen, hogy a SPA területek kijelölésében aktívan résztvevő – sőt, szinte kizárólagos szakértő – civil szervezet az egyike azoknak a szervezeteknek, akik a beruházás ellenes tevékenységüket felhagyják, és kiállnak a beruházás mellett.

Meglepő, hogy minden szakhatóság hozzájárul a beruházáshoz, és végül az ügyre a Legfelsőbb Bíróság tesz megnyugtatóan pontot. A testület az engedélyt megsemmisíti, és kimondja indoklásában: Natura 2000-es élőhelyen elsődleges cél a jelölő fajok védelmének biztosítása.

Az ügy végül pozitívan zárult a tűzokok szempontjából, de ez nem lett volna így, ha csak a hatóságok szakértelmére hagyatkozunk, és többszöri jogorvoslattal lehetett csak biztosítani a természetvédelmi érdekek érvényesülését.

7. A murai kavicszátonyok ügye

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület munkavégzése során tudomására jutott, hogy molnári illetékességű területen a Mura folyón lévő kavicszátonyok kitermelésére vannak vízügyi törekvések egy olyan helyen, ahol nem csupán hazai, hanem európai uniós jelentőségű fajok állományai is veszélyeztetett helyzetbe kerülnek, egy európai jelentőségű Natura 2000-es területen, amely épp abban az évben lett Mura-menti Tájvédelmi Körzet néven országos védettségű.

Az egyesület kutatása során a következő halfajok kerültek elő: felpillantó küllő (*Gobio uranoscopus*), homoki küllő (*Gobio kessleri*), német bucó (*Zingel streber*), kőfúró csík (*Sabanejewia aurata*), magyar bucó (*Zingel zingel*) amelyek hazánkban védett, illetve fokozottan védett, az Európai Unióban közösségi jelentőségű halfajok. Emellett a zátony kis lile (*Charadrius dubius*) élőhelye. A kavicszátonyok tehát fontos ívőhelyek, így alapvető hatással vannak a Natura 2000-es fajokra.

Mindezek alapján az egyesület egy részletes jogi indoklással ellátott levélben kérte, hogy a hatóság ne engedélyezze a kitermelést. Ugyanígy járt el a térség egy másik civil szervezete is, a Dráva Szövetség, és miután egymástól függetlenül is hasonló következtetésekre jutottak, önállóan mindketten éltek ügyfél jogaikkal az eljárásban.

A nyilatkozatok és szakmai vélemények ellenére a hatóság a kitermeléseket engedélyezte, amivel szemben mindkét szervezet fellebbezéssel él.

Egyesület részvétele:
ügyfél

Ügyvitel:
Nimfea saját szakembereivel, a Dráva Szövetséggel együttműködve

Ügyszám:
Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség 5725-1/9/2007.

A beavatkozás többek között a magyar bucó (*Zingel zingel*) élőhelyét is veszélyezteti

© Sallai Zoltán

A szervezet fellebbezésében előadta, hogy bár a tervezett kotrási munkálatokat a halak szaporodási időszakán kívül engedélyezte a hatóság, de ez nem változtat azon a lényeges helyzeten hogy a zátonyok részben vagy teljesen megsemmisülnek. A zátonyok az egyesület által végzett 2007. évi vizsgálataiban során bebizonyosodott, hogy élő-, pihenő- és szaporodóhelye a fent említett közösségi jelentőségű és természetvédelmi oltalom alatt álló fajnak.

Az egyesület kutatásaiból kitűnt, hogy szaporodási időszakban a megkerült 14 fajból 8 faj (57 %) természetvédelmi oltalom alatt áll, illetve közösségi jelentőségű faj. A felsorolt fajokból mindegyikből volt ivadék korosztályú egyed is jelen. Egyedszámok alapján 149 kifogott egyedből 130! (87 %) közösségi jelentőségű és természetvédelmi oltalom alatt álló faj egyed! Ez alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy ezen fajok meglehetősen magas arányban használják a zátonyt szaporodó helyként, így a zátony elbontásával, megsemmisítésével helyrehozhatatlan károkat szenvedne a Mura folyó értékes halfaunája. Az egyesület kutatási eredményeivel szemben az engedélyezés előzetes hatábecslés vizsgálatra hivatkozott, amely során a zátonyon egy neves egyetemünk kutatója egyáltalán nem talált halat.

A másodfokú eljárásban a hatóság megalapozottnak találta a két jogorvoslattal élő szervezet szakmai aggodalmait, így új eljárásra kötelezte az első fokú hatóságot.

A megismételt eljárásban a hatóság újra megvizsgálta a kavicskitermelés természetére gyakorolt hatásait, és arra a következtetésre jutott, hogy az nem veszélyeztet természeti értékeket. Mindkét szervezet újból fellebbezéssel élt, majd „gondos” mérlegelés után a másodfokú hatóság újból új eljárásra kötelezte az első fokú hatóságot.

Az első fokú hatóság engedélyező döntésében közölt hatósági mérlegelést olyan szinten megalapozatlannak vélte a két szervezet, hogy a természetvédelem szakmai feladatait irányító szakállamtitkárhoz fordult, hogy a hatósági eljárás objektívítása megvizsgálásra kerüljön.

Jelenleg folyó ügycselekmény:

Miután a kitermeléssel kapcsolatos engedélyezési eljárás folyamatkilométerenként több eljárásban zajlik, más-más stádiumban vannak az eljárások. Mindezidáig minden alkalommal engedélyező döntés született az első fokú hatóság részéről, a másodfokú hatóság minden alkalommal új eljárást rendelt el, így egyik ügy sem zárult le jogerősen.

8. Hajdúnánási depónia ügye

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület munkatársa 2006. december 17-én észlelte, hogy Hajdúnánás határában, Görbeháza-Hajdúnánás összekötő műút mentén vélhetően az M3 autópálya építéséből származó feleslegessé vált földdel, hulladékkal kevert csatornaiszappal töltöttek fel közel két hektár területet. A Fő-rét legelő Natura 2000, I. függelékes kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület besorolását pannon sziki gyepek, amelynek padkás szikes részét károsították az ismeretlenek.

A Nimfea TE munkatársa azonnali intézkedést kért a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságtól és a Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségtől (TIKÖTEVIFE). Az ügybe a hajdúböszörményi Körzeti Földhivatal is bevonásra került, hiszen termőföld engedély nélküli más célú hasznosítása állt fenn a természeti értékekben bekövetkezett károsítás mellett.

A TIKÖTEVIFE részéről három jogi személlyel szemben került sor természetvédelmi bírság kiszabására, ám a Felügyelőség már a részletekről, a bírság mértékéről nem tájékoztatta a bejelentő egyesületet.

A Körzeti Földhivatal 2007. január 23-án kelt határozata alapján földvédelmi járulék és bírság került kiszabásra, de az eredeti határozatot a bejelentő Nimfea szintén nem kapta meg, így a bírságokról az egyesület csak a TIKÖTEVIFE tá-

Egyesület részvétele:
bejelentő ügyfél

Ügyvitel:
Nimfea saját
szakembereivel,

Ügyszám:
TIKÖTEVIFE, Debrecen –
2479/2007. sz.; Hajdúbö-
szörményi Körzeti Földhi-
vatalnál: 10011-4/2008. sz.

**Pannon sziki gyepek volt, útépitési depónia lett,
a helyreállítás várat magára**

© Monoki Ákos

jékoztató leveléből értesült. A TIKÖTEVIFE az eljárást lezáró levelében tájékoztatja az egyesületet, hogy a terület tulajdonosát a körzeti földhivatal kötelezte az eredeti állapot helyreállítására.

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület munkatársa Hajdúnánás térségében végzett terepi bejárása során 2008. februárjában még a helyszínen találta az illegálisan lerakott, ismeretlen eredetű föld depóniát. A Nimfea így újabb levelet küldött 2008. március 03-án az illetékes KÖTEVIFE-nek, mint a Natura 2000 területek károsítása esetén illetékes hatóságnak, hogy tájékoztassa a helyreállítás elmaradásáról, illetve kérje, hogy a hatóság kötelezze a tulajdonost ismétlen a terület helyreállítására.

A TIKÖTEVIFE 2008. március 12-én kelt levelében tájékoztatja a hajdúböszörményi Földhivatalt és a Nimfeát, hogy az ügyben nem rendelkezik hatáskörrel, így az ügyet további intézkedésre átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervhez.

A Nimfea ismétlen csak a TIKÖTEVIFE leveléből értesül a Földhivatal korábbi határozatáról, amelyből megtudja, hogy az eredeti művelési ágba és minőségi osztályba való helyreállítás a hivatal véleménye szerint megtörtént.

A Nimfea megkeresésére a Földhivatal tájékoztatja az Egyesületet, hogy a Hajdúnánás vonatkozó helyrajzi számain engedély nélküli más célú hasznosítása vonatkozásában az eljárást 2008. február 14-én lezárta. A Földhivatal tájékoztatja a Nimfeát, hogy az ügyben földvédelmi járulékos és bírság került kiszabásra, a Földhivatal az eredeti állapotba történő helyreállítást elfogadta, arra törvényes határidőn belül felszólalás nem történt, így a határozat jogerőre emelkedett. A Nimfea az eljárás 2008. február 14-én történt lezárásáról e levélből értesült, 2008. április 01-jén.

A tájékoztatás, és a Földhivatal eljárása nagyjából illik a dátumhoz, amikor értesültünk a látszólag mulatságos helyzetről: anélkül, hogy bármi értesítést kaptunk volna az érdemi eljárásról, az ügyet lezárták. Ha szabálysértési eljárás keretein belül végezték az eljárást, akkor talán érthető, hogy miért nem volt jogorvoslati jog, amennyiben azonban ez közigazgatási aktusban született határozat (vagy végzés) formájában történt a kötelezés, abban az esetben ügyfél jogállása az egyesületnek már valószínű. Csakúgy felmerül a kérdés: a TIKÖTEVIFE miért nem állapította meg saját hatáskörét, a Natura 2000-es területet veszélyeztető tevékenység miatt, a helyreállítás elmaradása kapcsán?

A kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület eredeti állapotba történő helyreállítása azóta sem történt meg, így az egykori szikes tómeder illetve az elpusztított padkás szikes regenerálódására nem nyílt lehetőség.

Jelenleg folyó ügycelemekény:

A Nimfea Természetvédelmi Egyesület közérdekű adatok megismerésére vonatkozó kérelmet terjesztett elő a TIKÖTEVIFE és az illetékes Földhivatal részére, hogy a számára homályos részletekre fényt derítsen. A tényállás tisztázását követően várható további ügycelemekény, ami kapcsán előzetesen felmerülhet több eljárásjogi kérdés is, amelyek tisztázása során a kötelezés újbóli kiadásáért és valós végrehajtásért tesz vélhetően kezdeményezéseket az egyesület.

9. A mártélyi szennyvíztisztító esete

Egy szennyvíztisztító létesítmény beruházásra készült Mártély önkormányzata is, amelyre engedélyt is szerzett. A tisztított szennyvizet a Tiszába volt tervezve engedni, azonban a kivitelezés során egy hirtelen ötlettől vezérelve felmerült: kevesebb elvezető csatornát kellene építeni, ha csak a közeli mártélyi Holt-Tiszába kerülne vezetésre a tisztított szennyvíz.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő 2213 ha területű Mártélyi Tájvédelmi Körzet kiemelkedő jelentőségű élőhelye ez a mártélyi Holt-Tisza. A mártélyi táj a Tisza déli szakaszának talán legszebb vidéke: holtágak, morotvák, nedves rétek, rekettyések, mocsaras, tocsogós területek váltják egymást a folyó kiszélesedő árterén. A Tisza és a gátak között elterülő, mintegy tíz kilométer hosszú és akár négy kilométeres szélességet is elérő hullámtér a Tisza szabályozása során, a 19. század végén alakult ki, amikor a nagyobb kanyarulatok átvágásával egy időben, kubikusok százai kézimunkával alakították ki a gátakat. Természetesen a terület az Alsó-Tisza Natura 2000 szelvény része lett.

A Natura 2000-es jelölőfajok között olyanokat találunk, mint a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), magyar tarsza (*Isophya costata*), vidra (*Lutra lutra*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), dunai götte (*Triturus dobrogicus*), magyar bucó (*Zingel zingel*).

Egyesület részvétele:
felkért szakértő

Ügyvitel:
Szakértői véleményt saját szakemberekkel, a felperes jogi képviselője az EMLA

A tevékenység az egyik Natura 2000-es jelölőfaj, a széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*) életfeltételeit is kedvezőtlenül érinti

© Sallai Zoltán

Összefoglalás

Hódmezővásárhely önkormányzata aggodalommal figyelte a közigazgatási területének üdülőkörzetéhez közel eső területen történő szennyvíz hálózat fejlesztést. Tény, hogy a csatorna, amely a tisztított szennyvizet hivatott szállítani, egészen közel esik olyan területhez, ahol közegészségügyi aggályok is felmerülhetnének amellet, hogy ökoturisztikai vonzerőt is csökkentő lehet a fejlesztés.

Mindamellet természetesen a többlet szervesanyag, ami a így a holtágba jut gyakoribbá teheti a kotrás szükségességét és mindenképpen veszélyt jelenthet a jelölő fajok állományaira is.

Miután a csatorna módosítás újból engedélyköteles tevékenység volt, a területileg illetékes KÖTEVIFÉ-hez fordultak a mártélyiak, és meg is kapták az engedélyt a módosításra. Így hát a hódmezővásárhelyi önkormányzat környezetjogi szakértőt keresett, és azt meg is találta az EMLA személyében. A másodfok viszonylag gördülékenyen jóváhagyta az első fok döntését, és a Natura 2000-es fajok állományaira gyakorolt várható hatás nem képezte mérlegelés tárgyát.

Így került az ügy peres útra, ahol a Hódmezővásárhelyi Önkormányzat a per előkészítő szakértői munkára kérte fel a Nimfea Természetvédelmi Egyesületet. Az egyesület a rendelkezésre álló szűkös idő ellenére, igyekezett minden olyan természetvédelmi szempontból fontosabb taxont megvizsgálni, amelyre a bevezetett szennyvíz hatással lehet.

A kutatás eredményét két nyelven elkészített jelentésében a szervezet szakértői megállapították, hogy nem zárható ki, hogy negatív ökológiai hatást eredményez a szennyvízcsatorna holtágba vezetése, ami Natura 2000-es fajok állományára lehet káros hatással.

A helyzetet súlyosbította, hogy nem csupán az országos védettség és a Natura 2000-es védettség miatt kellett volna az egyesület véleménye szerint körültekintőbben vizsgálni az engedélyezési eljárás során a természetvédelmi hatásokat, hanem amiatt is, mert az élőhely ún. nemzetközi jelentőségű vizes élőhely (ún. „Ramsari” terület).

A bíróság „gondos” mérlegelést követően hozta meg meglepő ítéletét, amely jócskán az életszerűség és ésszerűség határán mozogva állapította meg: hogy a felperes jogorvoslata a szennyvíz csatornára vonatkozik, és annak léte önmagában nincs káros hatással a terület élővilágára, az pedig egy más kérdés, hogy az üzemeltetés milyen hatással lesz, azt pedig nem érezte szükségesnek a t. bíróság eljárásban vizsgálni.

A döntés érezhetően jogszerűséget kérdőjelezett meg, így számítani lehetett, hogy a felperes törvényességi felülvizsgálat miatt a Legfelsőbb Bírósághoz fordul.

Ezt azonban mind egyesületünk, mind jogi képviselőjük meglepetésére nem tette meg, így ezen bírói ítélettel szerzett jogot a szennyvíztisztító a [működésre](#).

Jelenleg folyó ügycselekmény:

Az azóta eltelt idő kevés volt arra, hogy az egyesület önálló szervezeti küldetése alapján megvizsgálja a kialakult helyzetet. Várható, hogy amennyiben a szervezet vizsgálati eredményeiben felvázolt következtetések helyszíni kutatások megerősítést adnak, abban az esetben a szervezet az Európai Bizottsághoz fog fordulni.

Egy kis esettanulmány-füzet nem alkalmas arra, hogy minden tapasztalatunkat leírjuk, amit Natura 2000-es területek védelmével kapcsolatban szereztünk az elmúlt években. Minden esetet nem tudunk leírni kapacitások és lehetőség híján, hiszen eljárások sokaságában vesz részt egyesületünk jelenleg is annak érdekében, hogy a természeti értékek védelméért tevékenykedjen. Egyesületünk a fentebb bemutatott esetek mellett jelen kiadvány írásakor közel tíz peres eljárásban, és közel negyven államigazgatási eljárásban vesz részt. Kiemelt figyelemmel kísérjük a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztését is, ami a legtöbb szakmai kérdést veti fel amellet, hogy vidékfejlesztési és egyéb környezetvédelmi szempontból is számos agályt kelt.

A legfontosabb tapasztalat azonban az, hogy hazánkban nincs következetesség a természeti értékek védelme érdekében. Ahol fény derül a problémára (sajnos ez sem minden esetben jellemző) és a hatóság szak- és jogszerűen működik (több esetben szereztünk pozitív tapasztalatot pl. a Középtisza-vidéki KÖTEVIFE-vel kapcsolatban) ott érvényt lehet szerezni a természetvédelem érdekeinek. Így jelen összefogla-

A Natura 2000-es fajok és élőhelyek megőrzése kiemelt kötelezettség lenne (nyári lúd - *Anser anser*)

© Szőke Péter

ló megállapításaink nem általánosságban értelmezendők az egész hazai természetvédelemre, hanem kiragadott példák, amelyek csupán a következetlen jogalkalmazást igazolják, és egy-egy példa segítségével problémákra mutatnak rá.

Sajnos általános tapasztalat, hogy amíg a „kisembereken” könnyen csattan a hatóság ostora, addig hazánkban néhányan szinte tényleg mindent megtehetnek. Példa erre egyik eljárásunk, amikor a kerecsensólyom (*Falco cherrug*) fészket tartó fa kivágásra került, és a kisvállalkozót lehetett csak megbírságotolni, aki az alvállalkozói munkát végezte. Közben egy másik állami erdészet védett növények állományát kilométer hosszan tárcsázta fel anélkül, hogy közel lehetne kerülni a felelősökhöz. Közútépítők, vízügy, állami erdészetek: néha valóban állam az államban.

Sajnálatosan vannak olyan szervek az országban, akik szinte mindent megtehetnek a természeti értékek sérelmére, akikkel szemben a hatóság konfliktuskerülés érdekében csak nehezen, vagy szinte egyáltalán nem lép fel, és hosszú jogi eljárásokban bukik el a természetvédelmi jogszabályok alkotásának szelleme.

A Natura 2000-es területekkel és fajokkal kapcsolatban általánosan lenne kötelezettsége hazánkban a megőrzés, de természetvédelmi közigazgatási munkatársaktól lehet szinte szó szerint hallani: a „naturás” védelmet nem kell komolyan venni.

A Natura 2000-es jogszabályok betartatásának még az elején vagyunk, és sem a hatóságok, sem a bíróságok nincsenek még készen arra, hogy a Natura 2000-es védelem érdekében érdemben eljárjanak. Az pedig, hogy – elvárhatóan a megelőzés, illetve az elővigyázatosság elvét alkalmazzák, ma még utópiának tűnik, annak ellenére, hogy az európai jogban ilyen jellegű eljárás már rámutatott ezen környezetjogi alapelvek alkalmazásának szükségességére.

Az elővigyázatosság elve kiterjed minden olyan fejlesztésre, beruházásra, programra, ahol a környezeti, természeti, ökológiai kockázatok ismertek. Az Európai Bíróság véleménye alapján ha nincs tudományos, ésszerű bizonyosság a kedvezőtlen hatások elmaradásával kapcsolatban, abban az esetben már feltételezni kell a kedvezőtlen hatást (*Portugália elleni elmarasztaló ítélet ügyszám: C-239/04*).

Hazánkban képes megállapítani a hatóság, hogy védett növények jelenléte esetében nem feltételezhető káros hatás, ha állományukat bekerítve vadaskert létesül, illetve nem kell káros hatástól tartani, ha autópálya létesül védett növényállományon keresztül.

Az elővigyázatosság elvével kapcsolatos egy hazánkban is tanulságos jogi precedensben az európai bírák ítéletükben külön kiemelték, hogy Portugália mulasztást követett el azzal is, hogy alternatív megoldásokat nem vett figyelembe egy kivitelezésben útépités során. Érdemes megjegyezni, hogy a precedens ügyben a hatásvizsgálat hamarabb elkészült, mint hogy a terület védeltséget kapott volna az EU élőhelyvédelmi irányelve alapján, míg hazánkban sokszor már kihirdetett Natura 2000-es területet érint építés. Az említett ítélet így hangzott (nem hivatalos fordítás) „azok a tervek vagy projektek, amelyek nem közvetlenül kapcsolódnak vagy nem szükségesek a szóban forgó hely kezeléséhez, de valószínűleg jelentős hatásuk lesz, csak abban a mértékben engedélyezhetők, amennyire az adott hely integritására nem járnak kedvezőtlen hatással. [...] Ez abban az esetben van így, ha nincs ésszerű tudományos kétség az ilyen hatások hiányával kapcsolatban.”

Ezt egy másik (Európai Bíróság C-244/05 - „bajor ügy”) ügyben az Európai Bizottság válasza értelmében a tagállamok nem járulhatnak hozzá olyan beavatkozásokhoz, amelyek a hely ökológiai jellemzőinek komoly veszélyeztetésével járhatnak. Ez különösen vonatkozik azokra az esetekre, amikor a beavatkozás a hely területének jelentős csökkenését eredményezné, vagy a helyen jelenlévő, közösségi prioritást élvező fajok eltűnéséhez vezethetne, vagy ha a beavatkozás következtében a hely vagy annak reprezentatív jellemzője elpusztulna. „A tagállamoknak a nemzeti jogszabályokkal összhangban minden intézkedést meg kell tenniük az olyan beavatkozások elkerülése érdekében, amelyek a Bizottsághoz beterjesztett nemzeti listán szereplő helyek ökológiai jellemzőit veszélyeztethetik.”

A bíróság ítélete valószínűleg azt jelenti, hogy a nemzeti listán szereplő, (ám még az Európai Bizottság által nem elfogadott helyeken is) a természetvédelmi értékek pusztítása nem engedélyezhető, még közérdekre hivatkozva sem!

Végül ismételtlen hangsúlyozzuk: egyesületünk csak olyan ügyekbe folyt bele, amelyekben eljárási hiányosságot vagy problémát vélt, tehát az esettanulmányaink és példáink nem általánosságban jellemzik az egész magyar természetvédelmet, nem reprezentálják a teljes magyar eljárási jogrendet a Natura 2000-es fajok és élőhelyek védelmével kapcsolatban, csupán néhány példával hiányosságokra mutatnak rá abból a célból, hogy a kapcsolódó jogalkalmazás következetesebb és jobb legyen.

A közút építések jelenleg az egyik legnagyobb természetvédelmi problémát jelentik a Natura 2000-es területek védelmével kapcsolatban

© Sallai R. Benedek

Zárszó

Egyesületünk, a Nimfea Természetvédelmi Egyesület elismert szakmai szervezetként 1994 óta tevékenykedik, és már 1997-ben „Pro Natura” díjjal tüntette ki a környezetvédelmi miniszter. Közel évtizeden keresztül minden más társadalmi résztvevővel kapcsolatban többnyire konfliktusmentesen dolgozott együtt, végezte természetvédelmi feladatvállalásait, odúkat helyezett ki, táborokat szervezett – így széles társadalmi körben vált elismertté.

A szervezet fejlődése és növekedése azonban újabb és újabb közfeladatok megoldását indokolták, így egyre több területen vállalt fel tevékenységeket a szervezet. Habár korábbi „ártalmatlan” természetvédelmi szakmai tevékenységeit megőrizte, emellett a 2003-as évtől új, szélesebb látkörrel rendelkező programokat is indított. Ezeknek egyik eleme lett a „demokráciafejlesztési” célprogram nevet viselő szakmapolitikai munkacsomag. Ennek részeként egyre több társadalmi problémára próbáltuk felhívni a figyelmet, egyre többet foglalkoztunk a közélet tisztaságával, a támogatási rendszerekkel és a jogszabályalkotással.

Ezirányú tevékenységeink szakmai motivációja egyértelműen az volt, hogy ne a természetvédelmi problémák után menjünk a „cső végén”, ne folyton csak okozatokat kezeljünk, hanem a problémák keletkezésénél, az okoknál próbáljuk meg kezelni a gondokat. Ennek a munkának a kiszélesítését igényelték a 2005-ben végzett hatósági lépések és összevonások, amelyek eredményeként a sok esetben elégtelen hatósági háttérrel rendelkező új szervezetek lett volna feladatuk a természeti erőforrások védelme. Ezt elégségesen ellátni nem tudták, így 2006-tól kezdődően belesodrótunk számos olyan eljárásba ügyfélként, közérdekű bejelentőként, amelyektől azt vártuk, hogy egy-egy természetkárosítás megakadályozásra kerüljön. Sajnos több esetben peres eljárásra is sor került.

Néha nyertünk, néha veszítettünk, de szerencsénkre – egy eset kivételével – többnyire korrekt ellenérdekelt felekkel álltunk szemben, akik ugyanúgy kívárták a jogerős döntéseket, mint mi. Ez az egy eset azonban, ami kivétel, azóta is minden jogi és jogszerűtlen (etikátlan) eszközzel megpróbált élni, hogy közérdekű bejelentéseinktől eltántorítson bennünket, megfélemlítéssel, akár vesztegetéssel.

Ezen esetben egyesületünkkel szemben, az egyesület egy munkatársával szemben, az egyesület ügyvezetőjével szemben indítottak személyiségvédelmi eljárást jó hírnév megsértésért és magánvadásban rágalmozásért pereltek be, majd egy olyan esetben, amelyben keresetindítási jog is megkérdőjelezhető, az egyesületünkkel szemben indítottak pert. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumban a korábbi évekre visszamenőleges pályázati elszámolásainkat kívánták ellenőrizni, majd végül eljött az idő, amikor többféleképpen értelmezhető megkeresések után névtelen levelek érkeztek a

különböző hatóságokhoz, így több szálon indultak ellenőrzési tevékenységek az egyesülettel szemben. Az ellenőrzések és ellenőrzési eljárások azóta is zajlanak az egyesülettel szemben, habár mindezidáig semmilyen olyan szabálytalanságra nem derült fény, amire a névtelen bejelentések utalnak.

Mindezen eljárások véleményünk szerint kimerítették a „közérdekű bejelentő üldözése” néven ismert Btk. hatálya alá tartozó, hivatalból üldözendő bűncselekményt, amellyel kapcsolatban ügyészségi vizsgálat jelenleg is folyik, és kezdeményezése jóval a névtelen levelet megelőzően megtörtént.

Ezen ellenünk folyó eljárások jórésze a felperesek, magánvádlók esetében nem kecsegtet sikerrel, de ez nem is cél. Ezen perekkel és ellenünk folyó eljárásokkal ennél tovább mutató célt érnek el ellenérdekelt feleink, még pedig azt, hogy kapacitásainkat lekötik, és sok fölösleges adminisztratív munkával látnak el bennünket.

A zöld szervezetek és közérdekű bejelentések megakadályozásával kapcsolatban, a közérdekű bejelentők megfélemlítésének és eltántorításának módjára régóta ismert a nemzetközi jogi irodalomban a „stratégiai perlés a társadalmi részvétel ellen” tevékenység.

„Új stratégiát alkalmaznak a befektetők a környezet-szennyező(nek gondolt) beruházások ellen tiltakozó civilek eltántorítására: sorozatban személyiségi jogi pereket indítanak a zöldek képviselői ellen. A deklarált ok mindig a jó hírnév megsértése, ám az érintettek szerint a megfélemlítési szándék több mint nyilvánvaló.” - írta a Perrel hűtött zöldindulatok című cikkben a Népszabadság.

„Az ilyesmit már elég régóta alkalmazzák a multik a környezetvédő szervezetek ellen. Ennek a módszernek az a neve, hogy SLAPP (Strategic Lawsuit Against Public Participation - stratégiai perek a társadalmi részvétel ellen). (Megjegyzés: a slapp angolul pofont jelent.)”* - foglalja össze a www.zoldhullam.blog.fn honlapon a Magyar Természetvédők Szövetsége.

Ha valaki jogszabálysérelemmel találkozik élete során, akkor kérhet azzal szemben orvoslatozt a megfelelő szerveknél. Emiatt mi sem neheztelnénk, hiszen gyakorlatilag mi is csupán ezen jogunkkal élünk eljárásaink során. Azonban fájdalmasnak érezzük, hogy ezen túlmenően néhányan mindent megtesznek annak érdekében, hogy ellehetetlenítsék a munkánkat, és mindezzel szemben az állam nem védi meg szervezetünket, mint közérdekű bejelentőt.

Egyesületünk, a jelen kiadványban is bemutatott eljárásai során rendszerint közérdekű bejelentőként jár el, és a *„A közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása, illetőleg megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. A közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat”* (idézet a jogszabályból).

Véleményünk szerint közérdekű bejelentőként az állam védelmét kellene élveznünk, hiszen az erre vonatkozó bűncselekmény vonatkozó szakasza kimondja, hogy a közérdekű bejelentő üldözése bűncselekmény *„elkövetési magatartása a bejelentővel szemben hátrányos intézkedés megtétele. A bűncselekmény akkor is megvalósul, ha a hátrányos intézkedést látszólag jogszerű indokok alapján, törvényesnek látszó*

keretek között hozzák meg, érdemben azonban az intézkedés jogellenes. Az intézkedést e jogszabályhely vonatkozásában tágan kell értelmezni.”

Ennek ellenére sajnos mindezt semmi segítséget nem kaptunk az egyesületet érő zaklatások kivédésére, és az állami szervek is folytatják ellenőrzéseiket egyesületünkkel szemben a névtelen bejelentés hatására.

Jogállamot csak következetes jogalkalmazással lehet építeni – kezdtük előszavunkban. Ez az út nehéz és rögös, és az egyesületünket szakmai körökből is érik támadások eljárásaiért, mondván: nem kell minden lében kanálnak lenni.

Előfordulhat, hogy tévedünk mi is, mint bárki más, de eljárásainkat mindenkor természeti erőforrások, azon belül is a humán szempontból meghatározott természeti értékek védelmének szempontjai vezették, és csakis szakmai szempontok mellett végeztük munkánkat, jóhiszeműen, hátsó szándék vagy külső érdek nélkül.

Köszönjük mindazoknak, akik ezt a munkát segítik, köszönjük a jogi érdekképviselői tevékenységet segítő támogatóknak, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnak, a Nemzeti Civil Alapnak, az Ökotárs Alapítványnak, a Beklen Alapítványnak, és a Norvég Civil Támogatási Alapnak. Köszönjük egyesületünk tagjainak és önkénteseiknek, szakmai támogatóinknak és mindazon nemzeti parki kollégáknak, akik tevékenységeinket szakmai ismereteikkel segítették.

Végül de nem utolsó sorban őszinte, baráti köszönetünket fejezzük ki dr. Fülöp Sándornak, dr. Kiss Csabának, dr. Szilágyi Szilviának, akik az EMLA (Környezeti Management és Jog Egyesület) tagjaiként, munkatársiként segítették, illetve dr. Schiffer Andrásnak, aki eleinte a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) szervezet tagjaként, majd a Védegylet jogsegély szolgálatának vezetőjeként segítette tevékenységünket egyéni ügyvédként. Az említett ügyvédek valamennyien az általuk képviselt szervezetek nevében mindenkor díjazás és ellenszolgáltatás nélkül látták el képviselőtöket és szakértői segítségnyújtásokat, így külön köszönet a TASZ, Védegylet és az EMLA hozzáállásáért és szakértelméért.

A kiadványban használt rövidítések

- ATIKÖTEVIFE:** Alsó-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- EMLA:** Környezeti Management és Jog Egyesület (angol fordításban: Environmental Management and Law Association)
- KÖTEVIFE:** Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a kiadványban több esetben emlegetve, minden konkrét ügynél a területileg illetékes értve alatta)
- MgSzH:** Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (a kiadványban több esetben emlegetve, minden konkrét ügynél a területileg illetékes értve alatta). Másodfokú szerve: MgSzH Központ.
- Natura 2000:** az Európa Tanács 79/409/EGK (1979. április 2.) sz. irányelve a vadon élő madarak védelméről és a 92/43/EGK (1992 május 21.) sz. irányelve a természetes élőhelyek és a vadon élő állat- és növényfajok védelméről
- NPI:** Nemzeti Park Igazgatóság (szintén minden konkrét ügynél a területileg illetékes értve alatta)
- TASZ:** Társaság a Szabadságjogokért
- TIKÖTEVIFE:** Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségtől
- VKI:** Víz Keretirányelv
- OKTVF:** Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség

A Natura 2000-es területek és fajok védelme még egy ideig meghatározó tevékenysége lesz az egyesületnek Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*)

© Szőke Péter

Egy sajtóvélemény Natura 2000 témában

Megjelent: „Zöldbűnök” címmel a Heti Válasz, 2008.02.14-én

Tarvágás, andezitbánya, mederkotrás - bármit meg lehet tenni az uniós védelem alatt álló Natura 2000 területekkel. A Heti Válasz birtokában lévő iratok szerint a környezetvédelmi minisztérium a hálózat kijelölésekor még abba is belement, hogy 160 bánya folytassa a tevékenységét a védett területeken.

Az elmúlt fél évben egymást követték a Natura 2000 területekkel kapcsolatos botrányok. Nagy port vert fel a sajlódi erdő kivágásának híre: a 180 hektáros védett, őshonos tölgy-köris ligeterdő 98 százaléka nyomtalanul eltűnt. Állítólag fatolvajok tarolták le az Északerdő Zrt. által kezelt borsodi erdőséget, bár máig érthetetlen, hogyan lehetett a forgalmas út mellett fekvő területeken munkálatokat végezni anélkül, hogy ez bárkinek feltűnt volna. A kivágott erdő helyére nagy mennyiségű kommunális szemetet raktak le. A sajlódi erdő ötven védett faj élőhelye volt, köztük a kihalás szélén álló, úgynevezett vöröskönyves állatoké.

Decemberben a Legfelsőbb Bíróság tett pontot a vekerdi akkumulátor feldolgozó üzem három éve húzódo ügyének végére: itt egy vállalkozó akart gyárat építeni a részben a Natura 2000 hálózathoz tartozó területen: A cég minden engedélyt be tudott szerezni, mivel a hivatalos természetvédelemnek nem állt szándékában megakadályozni a beruházást. A Legfelsőbb Bíróság végül a megyei bíróság határozatát felülbírálván mondta ki, hogy az uniós védelem alatt álló terület szent és sérthetetlen, akkor is, ha „csak” néhány hektárról van szó, akkor is, ha az üzem környezetvédelmi szempontból hasznos, és munkahelyeket teremt. Az üzemre bizonyára szükség van - csak éppen nem az ősgyep helyén. Gönyűnél két védett zátonyt kotortak el a Dunából, hogy biztosítsák egy tervezett hőerőmű hűtővízcsatornájának vízelvezetését. Itt is minden szabályosan, a zöldhatóság engedélyével történt, arra hivatkozva, hogy a szigetek csak az utóbbi évtizedekben alakultak ki. A Duna Kör és más civilszervezetek mégis megkérdőjelezték a döntés megalapozottságát, hiszen a zátonyokon védett vízmadarak éltek.

A magyar zöldhatóságok szerint tehát nincs gond azzal, ha üzem épül a védett gyep helyén, ha elkotorják a védett zátonyt, és eltűnik a szemük elől 180 hektár tölgyerdő. A nyilvánosságra került esetek csak a jéghegycsúcsát jelentik: elképesztő mennyiségű Natura 2000 ügy jut a környezetvédelmi felügyelőségek elé. A Heti Válasz adatokat kért az egyik zöldhatóságtól a tavalyi évről, hogy megbecsülhessük az esetek számát. Tájékoztatásuk szerint az adott térségben körülbelül 150 Natura 2000-ügyet bonyolítottak le tavaly, ezek közül több mint tíz sorolható a komoly konfliktusok közé. Mivel az országban tíz környezetvédelmi felügyelőség működik, ezres nagyságrendű ügyszámról lehet szó.

Panaszroham

A komoly konfliktusok közé tartozik a szélerőműparkok létesítése, a partfeltöltések folyók és tavak mentén, a bányabővítési tervek és más építkezések. Ez azonban csak az első hullám. A földhivatalokban most kezdték el rávezetni a Natura 2000-es széljegyzeteket a tulajdoni lapokra. A zöldhatóságok szerint idén a tavalyinál több hasonló ügy várható, mivel egyre több felháborodott vagy rémült tulajdonos rohan a hatóságokhoz, amikor értesül a „rossz hírről”.

A felügyelőségek az esetek döntő többségében nyilván szigorúbban járnak el, mint az országos feltűnést keltett ügyekben. Egyelőre azonban nem alakult ki annak a gyakorlata, hogy mit lehet, és mit nem lehet megtenni a Natura 2000 területeken. A környezetvédelmi minisztérium maga járt elől a rossz példával: 2004 júniusában Haraszthy László természetvédelmi szakállamtitkár külön megállapodást kötött a Magyar Bányászati Hivatallal a Natura 2000 védelemmel érintett bányákról. Az akkor előkészítés alatt álló jogszabály előírta volna az összes bányatelek engedélyeinek felülvizsgálatát. A Természetvédelmi Hivatal ezt a kitélt törölni javasolta, és gyorsított ütemben egyenként egyeztetett

163 bányáról. A Heti Válaszhoz eljuttatott megállapodásból kiderül, hogy az esetek túlnyomó többségében alig kértek korlátozásokat. Egyszerűbben fogalmazva: a működő bányákat Haraszthy szakállamtitkár egyszerűen „átengedte”.

Védjük a bányát

A kártalanítási igények és nemzetgazdasági szempontok miatt irreális elvárás lett volna bezárni az összes bányát. Amellett azonban kevés szakmai érv hozható fel, hogy miért kellett 163 nyilvánvalóan tönkretett, évek óta külszíni művelés alatt álló területet uniós szintű védelem alá helyezni. Az Apaj I. bánya esetében például úgy érveltek, hogy a rekultivációt követően kialakuló vizes élőhelyen egyszer majd megjelenhetnek védett fajok. Esetleg. Nehéz szabadulni azonban a gyanútól, hogy a bányákkal a védett területek nagyságát akarták növelni, ugyanis az uniós előírta, hogy a Natura 2000 hálózatnak el kell érnie egy meghatározott százalékot. Ha viszont egy művelés alatt álló kőbánya Natura 2000 terület lehet, milyen alapon utasítsanak vissza a zöldhatóságok egy kevésbé kártékony felszíni gázvezetéket vagy bekötőt?

Kilóg a sorból

A botrányos esetek mögött meghúzódó probléma, hogy a Natura 2000 területeket nem sikerült beilleszteni a védett területek rendszerébe. A háromszintű magyar struktúra - nemzeti parkok, természetvédelmi területek, tájvédelmi körzetek --- törvényben szabályozott fokozatú védelmet jelent. A kijelölt Natura 2000 területek 40 százaléka korábban is védett volt, ezek helyzete nem változott. A maradék 60 százalékkal azonban megjelent egy új védelmi kategória, óriási területre kiterjesztve, ez pedig nem illeszkedik a rendszerbe, és védelmét egy 2006-ban véglegesített kormányrendelet szabályozza. Ennek szövege körül az utolsó percig huzavona ment a Környezetvédelmi és Vízügyi, valamint a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) között. A földművelésügyi arra törekedett, hogy megvédje a haszonérdekelt állami erdészetek érdekeit. Teljes sikerrel, hiszen továbbra is az erdészeti törvény maradt irányadó ezen a területen, vagyis a zöldhatóságok nem kaptak többletjogszabályokat a hálózat létrejöttével. A két tárca közötti meccsnek meghatározó szereplője volt Ficsor Ádám, az FVM ifjú szakállamtitkára - ő azóta a miniszterelnök kabinetfőnöke lett.

A megoldást a természetvédelmi törvény módosítása jelenti, melyben újr szabályoznák a védett területek kategóriáit. Lélektani szempontból sokat számíthat, ha a Natura 2000 területeket a másik három védettségi kategóriához hasonlóan jól láthatóan kitáblázzák. A sajlódi erdő esete azonban azt mutatja, hogy a szakemberhiánnyal küszködő természetvédelem képtelen egy ekkora hálózat ellenőrzésére és a zöldbűnözés felszámolására. A természetvédelmi örök számának radikális növelése nélkül a Natura 2000 védelem a gyakorlatban írott malaszt marad.

Az ország negyedének sorsa forog kockán: a Natura 2000 hálózat Magyarország területének körülbelül 23 százalékát fedi le. Az élőhelyek védelem alá helyezése az európai uniós csatlakozás előfeltétele volt, és a közösség olyan szigorúan veszi a hálózat fenntartását, hogy csak az Európai Bizottság engedélyével lehet negatív hatásokkal járó beavatkozásokat végezni a védett területeken. A tagállamnak bizonyítani kell, hogy kényszerítő körülmények állnak fenn, és minden alternatív megoldást megvizsgáltak. A Natura 2000 az Európai Unió ökológiai aranytartaléka. A védett fajok és élőhelyek listáját nem tagállami, hanem közösségi szempontok szerint állították össze. Magyarországnak akkor is kötelessége megvédeni például az ürgék élőhelyét, ha nálunk ez a rágcsáló nem megy ritkaságszámba, mivel nyugatabbra szinte teljesen kihalt. Uniós szinten tehát „ürgenyghatalom” vagyunk, a fenyegeteteket viszont a svédek védik helyettünk - az ökológiai felelősség így megoszlik a tagállamok között. Mivel Európa nagy része ősidők óta kultúrtáj, a Natura 2000 nem törekszik az „ösvadon” visszaállítására. Épp ellenkezőleg, a védett fajok listája teli van olyan állatokkal és növényekkel, amelyek emberi beavatkozás által átformált tájakon élnek. A Natura 2000-es legelő tulajdonosa tehát nem törheti fel az ögyepet, de a kaszálást és a legeltetést semmi sem korlátozza. Ugyanez a helyzet a szálaló erdőgazdálkodással, a borászattal vagy az öko-gazdálkodással.

ZS. A. (itthon@hetivalasz.hu)

Kanalasgém (*Platalea leucorodia*)

© Szőke Péter

A „Pro Natura” díjas Nimfea Természetvédelmi Egyesület 1994 óta a környezet- és természetvédelmi területén számos programjával kezdett példamutató tevékenységbe.

Az Alföldön megvalósított biodiverzitás-védelmi programjával számos ritkuló társulás életközösségének megővésén dolgozik fajvédelmi, élőhely-rekonstrukciós, tájrehabilitációs munkával. Mind kutatásaival, mind gyakorlati természetvédelmi tevékenységeivel munkálkodik a leginkább forráshatékony eszközökkel hazánk természeti értékeinek megővésén, a természet állapotának javításán.

Hulladékgazdálkodási, energiahatékonysági programjainak technológiai részével, azok népszerűsítésével igyekszik felépíteni a fenntarthatóbb, kevésbé környezetromboló világgépet. Vidékfejlesztési modellje, településfejlesztési koncepcionális elképzelései a környezetbarát technológiák elterjesztésére, a természetkímélőbb mezőgazdaság megteremtésére irányulnak.

Jelen kiadványunk a szervezet környezet- és természetvédelmi szemléletformálási, ismeretterjesztő programjának elemeként jelenik meg.

Nimfea füzetek 16.

Uniós védelem - magyar gyakorlat
Esettanulmányok Natura 2000-es területek és fajok védelmével kapcsolatban

Összeállította, írta: Sallai R. Benedek.

Kiadja a Nimfea Természetvédelmi Egyesület
és Tagszervezeteinek Központi Irodája,

5420, Túrkeve, Ecsegi u. 22.

e-mail: info@nimfea.hu

tel&fax: 56/361-505.

www.nimfea.hu

Készült a Nemzeti Civil Alap
pénzügyi keretének támogatásával.

ISSN 1589-3456

ISBN 978-963-87992-1-0

Felelős kiadó: Barna Tamás

Sorozatszerkesztő: Sallai R. Benedek

Szedés: Balmoral Bt. Túrkeve (20/391-41-47)

Készült a TIMP Nyomda üzemében 2008-ban
példányban (MacKensen Kft, Budapest).

Felelős vezető: Cseh Tibor.